

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VI kadencja
Prezes Rady Ministrów
DSPA-140-25(4)/11

Warszawa, 27 kwietnia 2011 r.

Pan
Grzegorz Schetyna
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Przekazuję przyjęte przez **Radę Ministrów** stanowisko wobec senackiego projektu ustawy

**- o zmianie ustawy – Kodeks
postępowania cywilnego (druk nr 3901).**

Jednocześnie informuję, że Rada Ministrów upoważniła Ministra Sprawiedliwości do reprezentowania Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych.

(-) Donald Tusk

Stanowisko Rządu

do senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (druk sejmowy nr 3901)

Z uzasadnienia senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (druk sejmowy nr 3901) wynika, że celem projektowanych zmian jest wyeliminowanie jednej z podstaw pozwalających na odrzucenie wniosku o wyłączenie sędziego, tj. przesłanki „oczywistej bezzasadności”, jak również wprowadzenie do procedury cywilnej instytucji tzw. zażalenia poziomego i przyznanie uczestnikom postępowania prawa do zaskarżenia orzeczeń wydanych po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji, które – w świetle aktualnych przepisów – nie podlegają zaskarżeniu w drodze zażalenia do Sądu Najwyższego; dotyczy to dwóch kategorii orzeczeń, mianowicie postanowienia oddalającego wniosek o wyłączenie sędziego oraz postanowień o charakterze porządkowym (w przedmiocie skazania świadka, biegłego, strony, jej pełnomocnika oraz osoby trzeciej na grzywnę, zarządzenie przymusowego sprowadzenia i aresztowania świadka, odmowy zwolnienia świadka i biegłego od grzywny i świadka od przymusowego sprowadzenia).

Projektodawcy zamierzają osiągnąć zakładane cele przez:

- nowelizację art. 53¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.), zwanej dalej „k.p.c.”, polegającą na rezygnacji w treści tego przepisu z przesłanki oczywistej bezzasadności wniosku o wyłączenie sędziego (jako przesłanki jego odrzucenia),
- dodanie nowego przepisu, tj. art. 394² k.p.c. wprowadzającego zażalenie do równorzędnego składu sądu drugiej instancji na wymienione w tym przepisie postanowienia.

Proponowane zmiany zasługują na aprobatę.

Należy wskazać, że w opracowanym przez działającą przy Ministrze Sprawiedliwości Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego poprzedniej kadencji

projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, który jest przewidziany w Programie prac legislacyjnych Rady Ministrów na 2011 r. na I kwartał bieżącego roku (projekt został przyjęty przez Komitet Rady Ministrów w dniu 24 lutego 2011 r.), przewiduje się analogiczną – do przewidzianej w senackim projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (druk sejmowy nr 3901) – propozycję zmiany art. 53¹ k.p.c., jak również propozycję dodania art. 394² k.p.c., przewidującego tzw. zażalenie poziome.

Rezygnację z przesłanki oczywistej bezzasadności wniosku o wyłączenie sędziego, jako podstawy jego odrzucenia, należy uznać za zasadną. Wniosek o wyłączenie sędziego, nawet oczywiście bezzasadny, powinien podlegać merytorycznemu rozpoznaniu, nawet wtedy, gdy od samego początku jawi się jako bezzasadny, i to w stopniu niewątpliwym, niewymagającym głębszej analizy, czy dokładnego rozważenia stanu prawnego lub faktycznego. W ten sposób strona zgłaszająca wniosek o wyłączenie sędziego nie zostanie pozbawiona gwarancji proceduralnych – orzeczenie zapadnie bowiem po wysłuchaniu sędziego, którego wniosek dotyczy, a ponadto będzie podlegało kontroli instancyjnej w drodze zażalenia.

W opracowanym przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego *projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*, proponuje się, aby art. 394² k.p.c. otrzymał brzmienie:

„Art. 394². § 1. Na postanowienia sądu drugiej instancji, których przedmiotem są oddalenie wniosku o wyłączenie sędziego, zwrot kosztów procesu, skazanie świadka, biegłego, strony jej pełnomocnika oraz osoby trzeciej na grzywnę, zarządzenie przymusowego sprowadzenia i aresztowania świadka, odmowa zwolnienia świadka i biegłego od grzywny i świadka od przymusowego sprowadzenia, przysługuje zażalenie do innego składu tego sądu, z wyjątkiem postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienia sądu pierwszej instancji.

§ 2. W postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia, o którym mowa w § 1, przepisy art. 394 § 2 i 3, art. 395 § 1, art. 396 i art. 397 § 1, 1¹ i § 2 zd. pierwsze stosuje się

odpowiednio.”.

Rozwiązanie zawarte w projektowanym art. 394² k.p.c. ma na celu dostosowanie systemu prawa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 2 czerwca 2010 r., sygn. SK 38/09, OTK–A 2010/5/46, w którym Trybunał orzekł, że przepis art. 394¹ § 2 k.p.c. w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości zaskarżenia postanowienia sądu drugiej instancji oddalającego wniosek o wyłączenie sędziego złożony w postępowaniu przed sądem drugiej instancji, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji. Trybunał Konstytucyjny uznał jednocześnie, iż przepis ten nie jest niezgodny z art. 176 ust. 1 Konstytucji, co oznacza, że niekonstytucyjny pozostaje jedynie brak możliwości zaskarżenia postanowienia sądu drugiej instancji oddalającego wniosek o wyłączenie sędziego tego sądu. Wyrażona w art. 176 ust. 1 Konstytucji zasada dwuinstancyjności postępowania nie wymaga bowiem, aby rozstrzygnięcie wydane po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji w przedmiocie wyłączenia sędziego musiało podlegać kontroli instancyjnej. W uzasadnieniu powołanego wyroku Trybunał odniósł się także pozytywnie do rozwiązania zawartego w poselskim *projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 112)*, przewidującego dodanie art. 394² k.p.c. dopuszczającego możliwość zaskarżenia postanowień porządkowych o charakterze przymuszającym, wydawanych po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji, do innego równorzędnego składu tego sądu – uznając, że projektowane rozwiązanie zapewnia w sposób wystarczający kontrolę odwoławczą w odniesieniu do tej grupy postanowień.

Art. 394² § 1 k.p.c., w brzmieniu zaproponowanym w senackim projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (druk sejmowy nr 3901), dopuszcza możliwość zaskarżenia postanowień oddalających wniosek o wyłączenie sędziego oraz postanowień porządkowych o charakterze przymuszającym, wydawanych po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji, do innego równorzędnego składu tego sądu, zapewniając w ten sposób kontrolę odwoławczą w odniesieniu do tej grupy rozstrzygnięć. Odstępuje jednocześnie

w tym zakresie od zasady dewolutywności na rzecz tzw. zażalenia poziomego. Rozwiązanie to należy uznać za trafne. Postępowania zmierzające do wydania postanowień wymienionych w projektowanym przepisie mają charakter wypadkowy, incydentalny. Nie wymagają zatem angażowania Sądu Najwyższego, jako instancji odwoławczej.

Odnosząc się jednakże do treści projektowanego 394² § 2 k.p.c. należy wskazać, iż nie wydaje się, aby w postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia zasadne było odpowiednie stosowanie także art. 395 § 2 k.p.c. (w projekcie przygotowanym przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego zawarto w tym zakresie odesłanie jedynie do § 1 tego przepisu). Art. 395 § 2 k.p.c. stanowi: *„Jeżeli zażalenie zarzuca nieważność postępowania lub jest oczywiście uzasadnione, sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, może na posiedzeniu niejawnym, nie przysyłając akt sądowi drugiej instancji, uchylić zaskarżone postanowienie i w miarę potrzeby sprawę rozpoznać na nowo. Od ponownie wydanego postanowienia przysługują środki odwoławcze na zasadach ogólnych.”*. Należy zauważyć, że „sąd, który wydał zaskarżone postanowienie”, jest tym samym sądem, do którego – zgodnie z projektowanym art. 394² § 1 k.p.c. – ma przysługiwać tzw. zażalenie poziome. Nie ma zatem potrzeby, aby sąd ten dokonywał dodatkowo reasumpcji wydanego przez siebie postanowienia. Niezależnie od tego *ratio legis* regulacji z art. 395 § 2 k.p.c. (przepisu o charakterze wyjątkowym) stanowi przeciwdziałanie przewlekaniu postępowania, związanemu z przedstawianiem akt sprawy wraz z zażaleniem sądowi drugiej instancji. Cel ten przestaje być aktualny w przypadku rozpoznawania zażalenia przez inny równorzędny skład tego samego sądu.

Ponadto nie można zgodzić się z zawartym w uzasadnieniu projektu ustawy stwierdzeniem (w pkt 4. Oczekiwane skutki społeczne, prawne i finansowe), że proponowana nowelizacja, poprzez wzrost liczby środków odwoławczych wnoszonych do sądów, może powodować dodatkowe skutki finansowe dla budżetu państwa w postaci zwiększenia wydatków w części 15 „Sądy powszechne”, względnie wymusi na dysponentach inny podział przyznanych środków. Wdrożenie

projektowanych rozwiązań nie będzie angażowało środków budżetu państwa w jakiegokolwiek fazie realizacji omawianego przedsięwzięcia ponad środki dotychczas przeznaczone na ten cel w części 15 „Sądy powszechne”, a w konsekwencji nie będzie generowało kosztów wymagających sfinansowania, zaś ewentualny wzrost wydatków będzie pokrywany w ramach przyznanego limitu środków budżetowych. Należy zauważyć, że nawet jeśli niektóre rozwiązania zaproponowane w projekcie spowodują niewielkie zwiększenie nakładu pracy, to ze względu na to, iż prowadzą jednocześnie do uproszczenia procedury, nie powinny pociągnąć za sobą zwiększenia zatrudnienia.

Z zastrzeżeniem wskazanych powyżej uwag, Rada Ministrów **pozytywnie opiniuje zmiany proponowane w senackim projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (druk sejmowy nr 3901).**